

# Henrik Ibsen – kronologisk oversikt

Her finner du en oversikt over Ibsens liv og verker i kronologisk rekkefølge.

**1828:** Henrik Ibsen blir født i Skien den 20. mars.

Foreldrene er Marichen (f. Altenburg) og kjøpmann og brennerieier Knud Ibsen. Når han blir født, bor familien i Stockmanngården som lå nede ved torget i Skien sentrum. Da han nærmet seg fire år, flyttet familien til en annen bygård, Altenburggården, som også lå i sentrum. Huset var et herskapshus, og familien holdt ofte store og flotte selskaper der. Mens familien bodde i Altenburggården, fikk Henrik småsøsknene sine, Johan, Hedvig, Nicolai og lillebroren Ole. Knud Ibsen, faren til Henrik, var kjøpmann og grunnla en forretning i Stockmanngården. Han kjøpte og solgte alle slags varer som han importerte fra hele verden; vin, bomullsstoffer, ullvarer, garn, glassvarer, spill, mandler, krydder og mye annet. Familien Ibsen var velstående og en av byens rikeste familier. I tillegg til forretningen i sentrum, eide Henriks far også flere andre eiendommer og et brennevinsbrenneri. I 1833 kjøpte familien også et sommerhus på Venstøp noen kilometer utenfor sentrum. Både i byen og på landet holdt familien staselige selskap. Omgangskretsen var velstående og bestod av vel ansette familier i området. Dessverre fikk det glade liv en brå slutt. I 1834 ble Ibsen-familien rammet av en økonomisk katastrofe. Nedgangstidene på slutten av 1830-tallet gjorde det vanskelig å drive forretninger. Faren til Henrik slet med å betale regninger, og til slutt måtte han gi opp forretningen. Det gikk så langt at Knud Ibsen måtte selge alt familien eide, og familien måtte flytte til sommerhuset på Venstøp.

**1835:** Familien Ibsen flytter til Venstøp.

Venstøp var (og er) omgitt av vakker natur og spennende omgivelser. Selv om det var en vanskelig tid for familien, kunne Henrik utfolde seg både ute og inne. Bedre enn å leke med andre barn likte han å lese og å leke med dukketeateret sitt. Han spilte ofte dukketeater for barna i nabolaget. Dårlig økonomi gjorde at familien i 1843 måtte flytte enda en gang.

**1843:** Familien Ibsen flytter til Snipetorp.

De flyttet til et mindre og mer fattigslig hus i Snipetorp i Skien sentrum. Henrik ble ikke boende der lenge. Han var nå 15 år, konfirmert i Gjerpen kirke, og måtte nå ut og klare seg selv. Han dro fra Skien 27. desember på skipet Lykkens prøve ved juletider, og reisen gikk til Grimstad.

**1843:** Henrik Ibsen ankommer Grimstad og blir apotekerlærling.

Det er her han for første gang får offentliggjort et dikt, "I høsten", og han skriver sitt første drama. En annen viktig hendelse fra Henrik Ibsens opphold i Grimstad, er sønnen han fikk (1846) med Else Sophie Jensdatter, en av tjenestepikene hos Reimann. Han måtte møte i retten for å vedkjenne seg farskapet og dermed måtte han betale bidrag i mange år. Penger var noe Ibsen hadde lite av på den tida, og han ble nødt til å ta turen hjem til familien i

Skien for å spørre faren om hjelp. Etter dette besøket hadde ikke Ibsen kontakt med faren sin på 25 år.

**1849:** Skriver *Catilina*

**1850:** *Catilina* blir utgitt. Enakteren *Kjæmpehøien* oppføres

Henrik Ibsen drar til Kristiania for å ta artium. Her var han en periode elev ved Heltbergs studentfabrikk. Der gikk han sammen med flere av dem som senere skulle bli kjente navn i norsk litteratur. Om kveldene satt han på rommet sitt, leste til eksamen og skrev skuespill. Det gikk ikke så bra med skolegangen, men teater var han interessert i. Det første skuespillet, *Catilina*, blir utgitt med god støtte fra kamerater fra Grimstad. Ibsen brukte pseudonymet Brynjolf Bjarme. *Catilina* solgte ikke så bra, og på den tiden var Henrik også svært fattig. Deler av førsteopplaget til *Catilina* ble han nødt til å selge som innpakkingspapir. Likevel ble han raskt med i det litterære miljøet i Kristiania, og ble blant annet skribent for tidsskriftet *Andhrimner*. Han livnærte seg også som karikaturtegner i denne perioden. Ibsen får også oppført sitt første drama ved Christiania Theater, enakteren *Kjæmpehøien*.

**1851:** Henrik Ibsen flytter til Bergen. Han har fått tilbud fra Ole Bull om å jobbe som "dramatisk forfatter og sceneinstruktør" ved Det Norske Theater. <http://www.dns.no/ibsen/default.asp?kat=619&id=3680> . De årene han jobber begynner som sceneinstruktør, blir svært viktige for ham. Han lærer mye om teateret og i løpet seks år i Bergen skrev han og fikk oppført fem skuespill. Han blir også kjent med Susannah Thoresen som han senere gifter seg med.

**1853:** Premiere på *Sancthansnatten*

**1856:** *Gildet på Solhoug* - premiere

**1856:** *Olav Liljekrans* -premiere

**1857:** *Fru Inger til Østraat* - premiere. Henrik Ibsen drar tilbake til Kristiania for å jobbe som artistisk direktør ved Christiania Norske Theater.

**1858:** Henrik Ibsen gifter seg med Suzannah Thoresen 18. juni. Premiere på *Hærmændene på Helgeland*.

**1859:** Sønnen Sigurd blir født 23. desember. Skriver diktet "Paa Vidderne" og diktsyklusen "I billedgalleriet".

**1860:** Skriver "Svanhild" - et utkast til *Kjærlighedens Komædie*.

**1861:** Skriver "Terje Vigen".

**1862:** *Kjærlighetes komædie*

**1863:** *Kongs-emnerne* blir utgitt. Skriver diktet "En broder i nød".

Årene fra 1857 til 1864 blir på mange måter noen av Ibsens verste år. Økonomien til teateret var dårlig, og i 1862 gikk det konkurs. Han møtte også motstand blant de skuespillerne han samarbeidet med. På grunn av alle nederlagene han opplevde, ble Ibsen bitter og oppgitt overfor det norske samfunnet. Han mente at forholdene i Norge var for små, og at folk var

trangsynte. Privat slet han også med å betale husleie. Historien forteller at hans kone mer enn en gang måtte hente ham hjem fra en av byens restauranter. Kunne han ikke betale husleie, så skulle han i hvert fall ikke sitte ute og drikke. Susannah var en myndig dame, og mange mente at hun var hans beste arbeidsgiver. Høsten 1863 får han et reisestipend av den norske regjeringen, og året etter forlater han Norge for å oppholde seg utenlands de neste 27 årene.

**1864:** *Kongs-emnerne* blir uroppført på Christiania Theater. Henrik Ibsen og familien reiser til Italia og bosetter seg i Roma, hvor han blir boende i Roma i fire år. Her får han sitt kunstneriske gjennombrudd med utgivelsen av *Brand*.

**1866:** *Brand* blir utgitt og gjør suksess. Sammen med det dramatiske gjennombruddet kommer også pengene. Dramaet solgte godt, og i tillegg ble han bevilget dikterlønn av den norske stat. Peer Gynt ble påbegynt i Roma, men familien reiste videre til øya Ischia ut for Napoli for å få ro til å skrive. Fra Ischia bar ferden videre til Sorrento hvor Peer Gynt ble fullført.

**1867:** Skriver og utgir *Peer Gynt*. Uroppføres på Christiania Theater. Utgir *Kjærlighedens Komedie* i revidert versjon.

**1868 - 1874:** Dresden Familien satte kursen nordover fra Italia. Målet var, av hensyn til sønnen Sigurds skolegang, Kristiania. De kom ikke så langt, men slo seg istedet ned i Dresden som var kjent for sine gode skoler. Familien blir boende i syv år. Her skriver han *De unges forbund*.

**1869:** *De unges forbund*. Utgis og uroppføres på Christiania Theater. Deltar på nordisk rettskrivningsmøte i Stockholm. Reiser til Egypt og er til stede ved åpningen av Suez-kanalen.

**1870:** Skriver diktet "Ballongbrev til en svensk dame"

**1871:** *Digte*, Ibsens eneste diktsamling **1873:** Fullfører og utgir *Kejser og Galilæer*.

**1874:** Besøker Norge (Kristiania). Reiser videre til Stockholm. Utgir *Fru Inger til Østråt* i ny versjon.

**1875:** Utgir *Catilina* i ny versjon. Flytter til München hvor han blir boende i tre år. Skriver diktet "Et rimbrev".

**1875 – 1878:** München. I 1875 flyttet familien Ibsen til München. Sønnen Sigurd skulle gå på gymnasium. På sommeren dro familien ut av byen for å feriere og hente inspirasjon. I denne perioden skrev han Samfunnets støtter.

**1877:** *Samfunnets støtter* - skrevet og uroppført på Odense Teater. Utnevnes til æresdoktor ved universitetet i Uppsala.

**1878:** Bosetter seg på ny i Roma hvor han med enkelte avbrudd blir boende i syv år.

Ibsen lengtet så sterkt etter solen at familien drar tilbake til Roma høsten 1878. Familien hadde bodd ti år i Tyskland av hensyn til Sigurds utdanning.

Nå var han ferdig med artium, og de hadde egentlig tenkt at han skulle studere jus i Kristiania. Universitetet godtok imidlertid ikke hans utenlandseksamener, og det ble Italia isteden for Norge.

**1879:***Et dukkehjem* Et dukkehjem ble skrevet under familiens andre opphold i Italia, dels i Roma og dels i Amalfi. Dramaet ble Ibsens første virkelig internasjonale suksess. Det ble det hyppigst spilte dramaet i verden fra slutten av 1880-årene. Stykket skapte stor debatt. Da *Et dukkehjem* skulle settes opp i Tyskland i 1880, nektet skuespillerinnen som spilte Nora å spille den opprinnelige utgaven der Nora forlater mann og barn for å realisere seg selv. Ibsen skrev en alternativ slutt hvor Nora ikke forlater familien.

**1881:***Gengangere* Under arbeidet med innspurten til *Gengangere* skrev Ibsen til sin forelegger: *"Gengangere vil rimeligvis i noen kretser vekke alarm; men det må så være. Gjorde den ikke det, så hadde det ikke vært nødvendig å skrive den."* Reaksjonene ble kraftige. *Gengangere* vakte en storm av forferdelse og raseri. Mange mente at det ikke gikk an å ha slike meninger, bokhandlerne sendte bøkene i retur, teatrene ville ikke sette opp stykket og barn fikk forbud mot å lese det. Stykket som fulgte, *En folkefiende*, kan ses som et oppgjør med disse reaksjonene.

**1882:***En folkefiende*

*En Folkefiende* er det siste av Ibsens samtidsdramaer. Han hadde mistet troen på at det nyttet med samfunnskritisk forfatterskap, og det fører ham inn i en ny fase hvor symboler betyr mindre, og individuell menneskeskildring vektlegges mer. *Vildanden* blir det første drama i den fasen.

**1884:***Vildanden*

I 1884 reiser Ibsen til Gossensass i Tyrol for å gjøre *Vildanden* ferdig. Han bodde på samme hotell i 13 sesonger, noe som også forteller om det regelmessige livet han levde; *"Hver dag arbeidet han på bestemte tider, hver dag gikk han den samme turen ned til elven Eisach, hvor han lenge ble stående på broen og kikke grublende ned i vannet. Barna kalte ham derfor for "Der Wassermann."*

**1885:** Ibsen flytter fra Roma tilbake til München. I Ibsens siste periode i Tyskland var han en berømt forfatter. Han var stadig på farten til forskjellige byer hvor skuespillene hans ble satt opp, og nesten uten unntak ble det arrangert banketter til ære for ham. Banketten tilfredsstilte hans forfengelighet, men han likte best de mindre og mer intime sammenkomstene. Stamkafeen Maximilian lå et par kvartaler fra hans leilighet i München. En tid hadde han en annen formiddagskafé, men da verten begikk den smakløshet å sette en ovn på Ibsens plass gikk han over til Maximilian. En gang ble han plaget av en pratsom gjest. *"Den mann tror, at jeg sitter her på kafeen og drikker min seidel øl – men sannheten er at jeg arbeider og dikter i mitt ansikts sved. Jeg ser hvordan mine figurer runder seg, jeg ser dem forfra og bakfra (...)"* At han helst satt alene på kafeene, betydde ikke at han var en einstøing ved

selskapsbordet. Spesielt i mindre kretser var han kjent som gemyttlig, vennlig, åpen og levende.

**1886:** *Rosmersholm*

**1887:** *Fruen fra Havet* Sommeren 1887 oppholdt Henrik Ibsen seg en hel sommer ved havet i Danmark, nærmere bestemt i byen Sæby. Her samlet han inspirasjon, og uttalte at: *"Når man står og stirrer ned i vannet, er det likesom man ser det liv, som rører seg oppe på jorden, bare i en annen skikkelse. Der er sammenheng og likhet over alt."*

**1890:** *Hedda Gabler*

**1891 – 1906:** Kristiania. I løpet av sine 27 år i utlandet, tenkte Ibsen flere ganger på å flytte tilbake til Norge. Han besøkte landet i 1874 og i 1885. I 1891 flyttet han tilbake for godt. Da han endelig kom tilbake til etter 27 år i utlendighet, var han allerede i lange tider blitt sett på som den store, gåtefulle og utilnærmelige verdensdramatikeren. Han var en severdighet på sin gatevandring, enten det var i Dresden eller München, og en sensasjon når han tok inn på et feriehotell for å få seg en velfortjent hvil eller bli inspirert til ny innsats i nye omgivelser. Med den bakgrunn er det rimelig at lille Kristiania fulgte ivrig med i det Ibsen foretok seg, etter å ha satt foten på hjemmelig grunn. I 1895 flyttet familien inn i Arbinsgate.

Ute i Europa hadde han tillagt seg vanen med hver dag å besøke sin stamkafé. I Roma var det Café Tritone, i München Maximilian og i Kristiania ble det Grand Café. Han hadde fast plass både på formiddagen og ettermiddagen, og det sies at man kunne stille klokka etter hans spaserturer fra Arbinsgate og ned til Grand. Han ble en nasjonal og internasjonal severdighet, og både turister og lokalbefolkning kom for å få et glimt av den store dikteren. Om formiddagen fikk han alltid en bakkøl, to rundstykker og en ti år gammel dram.

*"Det gode med brennevinet er at det er en så sunn drikk og at det er landets egen. Jeg begjærer ikke ungarsk vin i Bayern eller bayersk øl i Ungarn. Man må rette seg etter landets skikk og da brennevin er det eneste vin dette landet frembringer så må man nyte det som sådan, skål!"*

**1892:** *Byggmester Solness* skrives og utgis. Sønnen Sigurd Ibsen gifter seg med Bergliot Bjørnson.

**1894:** *Lille Eyolf*

**1896:** *John Gabriel Borkmann*

**1899:** *Når de døde våkner*

Ibsen utga sitt siste skuespill *Når vi døde våkner* i 1899. De siste verkene hans bærer preg av selvprøvelse og selverkjennelse. I 1890 fikk han sitt første slag og ble lam i venstre side. I 1901 fikk han et nytt, og ble lam i høyre side. Fra da av forlot han ikke leiligheten, som lå på hjørnet av Arbiensgate og Drammensveien i Kristiania. Her satt han i vinduet og fulgte med på livet i gaten. Etter enda et slag ble hans helse dårligere og dårligere, og etter lengre

tids sykdom døde Henrik Ibsen onsdag 23. mai 1906. Han ble begravet på Statens bekostning i Æreslunden på Vår Frelses gravlund.

**1906:** Henrik Ibsen dør 23. mai.

*Kilder: Stein Erik Lunde: Biografien om Henrik Ibsen: Alt eller intet Ivo de Figueiredo: Henrik Ibsen – mennesket Merete Morken Andersen: Ibsenhåndboken [www.ibsen.net](http://www.ibsen.net)*